

UPPSALA UNIVERSITET
Institutionen för nordiska språk

EXAMENSARBETE 15 hp
Svenska språket/Nordiska språk C
Vt 2013

Flickan eller tjejen?

En studie om hur översättarens ordval påverkar läsaren
med fokus på nyöversättning.

Nina Davidsson

Handledare: Ulla Stroh-Wollin
Institutionen för nordiska språk

Sammandrag

Det övergripande syftet med denna uppsats var att jämföra hur skillnader i ordvalet mellan olika översättningar av en roman påverkar läsarens uppfattning om textens ålder och tidpunkten för handlingen. Jag har studerat en äldre och en nyöversättning av *Och solen har sin gång* av Ernest Hemingway. Även en revision av den första översättning har varit med i jämförelsen. Jag har undersökt detta med hjälp av en enkät som jag låtit 35 informanter svara på. Resultatet av min enkät visar på att ordval vid vissa tillfällen har stor betydelse för hur läsaren uppfattar texten. Det övergripande resultatet pekar på att den äldre översättningen generellt bedöms som tidigare än de andra två översättningarna. Det är större skillnader mellan mellan den första och tredje översättningen än mellan den första och andra översättningen. Resultaten visar att de yngre har tendens att värdera meningarna som senare än vad de äldre informanterna gjort.

Innehållsförteckning

Sammandrag	s. 2
1 Inledning	s. 4
1.1 Syfte	s. 4
2 Bakgrund	s. 5
2.1 Problematiken med nyöversättning	s. 5
2.2 Tillvägagångssätt vid nyöversättning	s. 6
2.3 Kritiserade nyöversättningar	s. 6
3 Metod och material	s. 7
3.1 Romanen och översättningarna	s. 7
3.2 Enkäten	s. 8
3.3 Informanterna	s. 9
4 Analys	s. 10
4.1 Primär bearbetning av enkäterna	s. 10
4.2 Övergripande resultat	s. 10
4.3 Näranalys av bedömningarna av översättningarna utan hänsyn till informanternas ålder	s. 12
4.4 Jämförelse mellan yngre och äldre informanternas bedömningar	s. 18
5 Slutsatser och diskussion	s. 21
Litteratur	s. 23
Bilagor	s. 24
Bilaga 1. Enkät	s. 25
Bilaga 2. Svarstabell för enkät	s. 36
Bilaga 3. Indextabell	s. 43

1 Inledning

Översättare kan ibland få utstå viss kritik precis som man får göra i de flesta yrken. Det är då framför allt i recensioner en översättare kan bli kritiserad på olika sätt. Något som kan göra en översättare extra utsatt är om det finns en annan version av samma översättning som man kan jämföra den med. Det var detta som blev utgångspunkten för denna uppsats då jag kom över en recension i Svenska Dagbladet (22 jan 2013) av en nyöversättning av Ernest Hemingways kända debutroman *Och solen har sin gång*, där nyöversättningen kritiseras gentemot den äldre översättningen från 1947 som är gjord av en annan översättare.

Recensenten Mats Gellerfelt kritiserar framför allt den nya översättarens ordval då han anser att vissa ord är alltför moderna och talspråkliga för att spegla 20-talet. Han menar att vissa ordval i den nya översättningen inte ger honom samma känslor som i den äldre. Som exempel tar han att nyöversättaren använder *tjej* istället för *flicka* om en servitris och att han inkonsekvent skiftar mellan *karl* och *kille*. Gellerfelt påpekar även att man inte gick på *puben* på den här tiden och att *bottenplan* och *första våningen* inte är synonymer. Avslutningsvis menar Gellerfelt att översättningen överlag fungerar ändå.

Det som satte igång mina tankar var hur en läsare som inte läst den tidigare översättningen skulle reagera. Kanske skulle förstagångsläsaren inte få samma känsla av att befinna sig i en 20-talsmiljö av den senare översättningen som man får av den äldre översättningen. Kanske skulle den äldre översättningen dock inte tilltala en yngre läsare. Nyöversättningar tillkommer ju just för att möta förväntningarna hos nya generationer läsare.

I denna uppsats kommer jag undersöka de olika översättarnas ordval vid översättningen av *Och solen har sin gång* och hur dessa ordval påverkar läsaren.

1.1 Syfte

Det övergripande syftet med denna uppsats är att jämföra hur skillnader i ordvalet mellan olika översättningar av en roman påverkar läsarens uppfattning om textens ålder och tidpunkten för handlingen. Jag har även velat se om läsarens ålder påverkar bedömningen. Det kan påpekas att undersökningen enbart avser orden i de svenska översättningarna och enbart effekten på läsaren. Jag har alltså inte studerat relationen mellan de svenska översättningarna och

originalet, och har inte varit ute efter att värdera ordvalet som rätt eller fel eller på annat sätt som mer eller mindre lyckat i relation till källtexten.

2 Bakgrund

Nyöversättning handlar om att en äldre översättning ska ersättas med en översättning som känns mer tidsenlig. Ett exempel på nyöversättning är Bibeln som finns i ett antal översättningar där flera översättare försökt sig på att ge den ett mer tidsenligt språk. Utöver Bibeln är det oftast klassiker som är i behov av en nyöversättning för att tilltala en ny generation läsare. Den äldre översättningen har då inte ett ålderdomligt språk som stildrag och därför anses inte nyöversättaren vara tvungen att bevara den äldre översättarens stil. ”Hans uppgift är tvärtom att ge nytt liv åt den gamla texten” (Ingo 1990:70). Det finns inte särskilt mycket forskning om nyöversättning, även om det är ett område som börjat utforskas mer. Man kan dock hitta en del recensioner som kritiserar nyöversättningar av klassiker.

2.1 Problematiken med nyöversättning

Precis som med all sorts översättning finns det problem med nyöversättning. Eftersom den största anledningen till att man gör om en äldre översättning är att den känns omodern, vill man självklart att den nya ska kännas mer neutral. Problematiken ligger då i hur pass nutida ett äldre verk ska bli. Nyöversättaren eftersträvar att återge originalet så långt som möjligt men vill ändå nå en ny publik genom att använda ett nutida språk. Författaren och förläggaren Håkan Bravinger menar att den mest grundläggande frågan för en översättare alltid är om man ska låta texten komma närmare läsaren eller om man ska låta läsaren komma så nära originaltexten som möjligt (Bravinger 2011).

Något intressant är att en översättning till skillnad från en originaltext aldrig är helt oföränderlig (Eriksson 2011). Ett original är alltid ett original, skrivet av en författare, medan en översättning kan skrivas av olika översättare och även senare revideras. Detta ger stort utrymme för stil och individualitet i den översatta texten även om det till exempel finns ett visst årtionde i originalet att ta hänsyn till. Översättningen blir en ny text utifrån översättarens tolkning och texten har nu två avsändare (Gullin 1998). Det finns alltså två röster i en över-

sättning och det är detta som gör att en nyöversättning kan se så annorlunda ut i jämförelse med en första översättning. Det handlar alltså inte bara om att de är skrivna i olika årtionden. Gullin påpekar att ”en text inte blir mindre intressant för att där har tillkommit en röst, men att den blir annorlunda” (Gullin 1998:256).

2.2 Tillvägagångssätt vid nyöversättning

Det finns sällan några rätt och fel när det gäller översättning och så är det även med nyöversättning. Olika översättare har olika åsikter om hur man ska gå tillväga. Lars Huldén, författare och översättare, menar att en nyöversättare absolut inte ska titta på den föregående översättningen.

När det finns äldre översättningar av samma verk, kan det vara frestande för översättaren att titta efter hur andra har gjort. Det är ingenting att rekommendera, för om man hittar en bra lösning hos en tidigare översättare, hindrar man sig från att eventuellt hitta på den själv; i varje fall är den oanvändbar. (återgivet i Ringmar 2011:178)

Även andra översättare håller med om detta och kallar det oetiskt att kopiera hela fraser och meningar. Dock finns det de som har motsatt åsikt, som översättaren Jörn Albrecht, som menar att översättaren snarare är skyldig att ta reda på hur den äldre översättningen ser ut och eventuellt överta vissa delar (Ringmar 2011).

I artikeln ”Att översätta en gång till” (2013) beskriver översättaren Jonas Ellerström sitt arbete med en nyöversättning. Han började med att läsa originalet men valde att inte läsa de tidigare översättningarna. Han översatte texten och när han kände sig nöjd med den skummade han sedan snabbt igenom de tidigare översättningarna som en kontroll av sin egen text. Ellerström påpekar att det är viktigt som nyöversättare att man inte ser den tidigare översättningen som ett sorts facit. Det är viktigt att man står för de ordval, formuleringar etc. som man valt att göra och inte ändra bara för att den tidigare översättaren använt samma ordval eller formulering som man själv tänkt använda.

2.3 Kritiserade nyöversättningar

Som jag nämnt tidigare blir nyöversättningar då och då recenserade. Martin Ringmar, doktorand i nordiska språk vid Lunds universitet, skriver att vanligtvis blir den nya översättningen hyllad då den äldre oftast känns förlegad och omodern. I vissa fall är det tvärtom den äldre översättningen som anses vara den bättre och Ellerström menar att det skulle kunna vara

översättarens status som författare som gör att den första översättningen anses bättre och mer klassisk (Ellerström 2003). I recensionen jag utgått ifrån som jag nämnde i avsnitt 1, är det den äldre översättningen som anses bättre. Ringmar belyser problemet med recensioner vad gäller både positiv och negativ kritik. Han menar att recensenten alltför ofta har alldeles för liten grund att stå på när han eller hon uttalar sig om nyöversättningen. Troligtvis har ingen undersökning eller jämförelse utförts av recensenten på grund av tidsbrist och textutrymme men ändå finns där synpunkter på översättningarna (Ringmar 2011).

3 Material och metod

I denna uppsats har olika svenska översättningar av Ernest Hemingways roman *Och solen har sin gång* studerats. Studien bygger i första hand på en enkätundersökning. Nedan presenteras först romanen och de olika översättningarna. Därefter beskrivs hur enkäten utformats. Sist sägs några ord om informanterna.

3.1 Romanen och översättningarna

Och solen har sin gång av Ernest Hemingway, med originaltiteln *The sun also rises*, utgavs 1926 i USA. Boken kom ut på svenska första gången 1947 i översättning av Olov Jonason, född 1919 och på nytt i en lätt reviderad version av samma översättare 1985. Dessa översättningar är utgivna på Bonniers. Den senaste översättningen är från 2012 och skriven av Christian Ekvall, född 1978. Denna är utgiven av förlaget Bakhåll. Romanen utspelar sig på 20-talet i Paris och Spanien men huvudpersonen är amerikan.

Som ett smakprov på romanen och de olika översättningarna visas nedan ett och samma stycke från varje av de tre versionerna av översättningen av romanen.

Vi stod borta vid disken. De placerade Brett på ett vinfat. Det var mörkt inne i vinstugan och fullt med människor som sjöng, sjöng med starka röster. Borta vid disken tappade de vin ur faten. Jag lade pengarna på disken för att betala, men en av männen tog upp pengarna och stoppade dem tillbaka i fickan på mig. (Jonason, 1947)

Vi ställde oss vid disken. De hade placerat Brett på ett vinfat. Det var mörkt inne i vinstugan och fullt med karlar som sjöng, sjöng med grova röster. Borta vid disken tappade man vin ur fat. Jag la pengar på disken för vinet, men en av karlarna tog upp dem och stoppade tillbaka dem i fickan på mig. (Jonason, 1985)

Vi stod i baren. Brett fick ett vinfat att sitta på. Det var mörkt i vinstugan och fullt av män som sjöng med grova röster. I baren hällde man upp vin från fat. Jag la upp pengar för vinet men en av männen tog upp dem och stoppade tillbaka dem i min ficka. (Ekvall, 2012)

3.2 Enkäten

Min undersökning baseras på en enkät, se bilaga 1, som utformats utifrån de tre olika översättningsversionerna av romanen. Från dessa versioner har jag studerat meningspar eller meningstripletter som är någorlunda jämförbara men skiljer sig beträffande ordvalet på någon punkt. I några fall har meningarna justerats en aning för att tillföra väsentlig information som går förlorad när kontexten skalas bort. Ett exempel är den inledande meningen i utdragen i föregående avsnitt. Den har för enkätens räkning ändrats till ”Vi stod vid disken/i baren med var sitt glas”. Utan kontexten framgår det ju inte att disken i de äldre översättningarna avser disken i en bar.

Jag valde att ta ut citat från ett kapitel i boken för att det skulle bli alltför tidskrävande att gå igenom hela boken mening för mening. Efter övervägande valdes kapitel 15 ut som representativt för romanen eftersom det är ungefär lika mycket berättande text som dialog och alla karaktärer ges utrymme i detta kapitel.

Jag började med att jämföra versionerna från 1947 och 2012 mening för mening och titta på skillnader mellan dem med framför allt ordval i fokus. När dessa citat var utplockade jämförde jag även med versionen från 1985. Jag valde att ta med de citat som jag ansåg hade stor variation sinsemellan utifrån ordvalet. Vissa citat plockades bort då de var alltför olika för att det skulle vara möjligt att jämföra dem på ett kontrollerat sätt.

Totalt blev det 81 citat. Från versionen från 1947 blev det 32 meningar, av vilka de flesta återkommer oförändrade i översättningen från 1985. Dessa 32 meningar motsvaras av 33 meningar i nyöversättningen från 2012, eftersom två olika meningar i nyöversättningen motsvarade identiska varianter i den ursprungliga översättningen. Till detta kommer ett meningspar där nyöversättningen kontrasteras enbart mot Jonasons reviderade version av texten, eftersom

den ursprungliga översättningen här skiljer sig så mycket från de övriga. I ytterligare 14 fall ingår meningar från den reviderade översättningen i studien. Det rör sig om de fall där denna text avviker från den första översättningen.

Av de 81 citaten kommer alltså 32 från den första översättningen och 34 från den senaste. Kapitel 15, som meningarna är tagna ur, är på 17 respektive 18 sidor vilket i båda fallen resulterar i 1,9 citat per sida.

Utifrån dessa 81 citat som plockats från kapitel 15 utformades enkäten med syfte att undersöka hur läsaren påverkas av ordval. Informanterna skulle i enkäten värdera citaten utifrån när de trodde texten var skriven och utifrån när de trodde att handlingen utspelade sig. De fick tre alternativ till båda frågorna: 1920–1949, 1950–1979 och 1980 eller senare. Enkäten handlade bara om läsarens intryck av citaten och inte om kunskap. Informanterna fick inte veta att citaten kom från samma roman utan fick bara veta att enkäten innehöll 81 romancitat. För att hålla informanten så omedveten som möjligt om att enkäten innehöll två eller tre versioner av samma mening blandades de olika varianterna av samma mening så gott som möjligt. Dessutom ändrades alla personnamn för att försvåra identifikationen med originalet. Namnen valdes så att de inte med nödvändighet skulle peka mot en icke-svensk kontext.

3.3 Informanterna

Totalt svarade 35 personer på enkäten. Dessa var personer i min vänskapskrets som haft tid att sitta ner en stund för att svara på min enkät. Det enda informanterna behövde avslöja om sig själva var ålder, då jag inte avsåg att titta på variabler som kön, utbildning eller annat, men jag tyckte att det kunde vara intressant att titta på om det var någon skillnad mellan äldre och yngre läsare. De som svarade på enkäten var födda mellan 1950–1991. Jag delade in dessa i kategorierna *äldre* och *yngre* där de som var födda mellan 1950–1979 hamnar i kategori *äldre* och de som är födda 1980-1991 är kategori *yngre*. Detta gav 17 äldre informanter och 18 yngre informanter och det är denna benämning som fortsättningsvis kommer att användas i uppsatsen.

4 Analys

Följande avsnitt är en analys av mitt insamlade material från enkätundersökningen. Jag börjar med att presentera hur jag bearbetat enkäterna och ger sedan en översikt över resultatet. Först går jag närmare in på skillnader i bedömningen av de olika översättningarna utan hänsyn till ålder. Därefter visar jag på skillnader mellan äldre och yngre informanternas bedömningar.

För enkelhetens skull kallar jag härnäst översättningen från 1947 för översättning 1, översättningen från 1985 för översättning 2 och översättningen från 2012 för översättning 3.

4.1 Primär bearbetning av enkäterna

Vid den primära bearbetningen av svaren från enkäterna sammanställdes först en svarstabell där jag noterade hur många informanter som angivit respektive svarsalternativ på varje fråga. Resultatet av denna sammanräkning framgår av bilaga 2.

För varje fråga i enkäten har därefter ett index baserat på svaren räknats ut. Detta redovisas i bilaga 3. Indexet indikerar hur informanterna i genomsnitt har tolkat meningarna de har värderat. Indexet bygger på att de tre svarsalternativen har tilldelats olika poäng. Alternativ ”1920–1949” har gett 1 poäng, alternativ ”1950–1979” har gett 2 poäng och alternativ ”1980 eller senare” har gett 3 poäng. Jag har räknat ut hur många poäng varje mening fått baserat på svaren och sedan delat det med antal informanter som svarat. Detta har gett ett indexvärde mellan 1–3 där låga värden alltså betyder att informanterna tolkat meningen som tidig och högre värden att informanterna tolkat meningen som sen. I bilaga 3 framgår både totalt index och index för äldre informanter och index för yngre informanter var för sig.

4.2 Övergripande resultat

För att få en helhetsbild av fördelningen av svaren från enkäterna kan man jämföra de yngre och de äldre informanternas bedömningar av de olika översättningarna i stort. Jag har då valt att i första hand utgå ifrån medianvärdena av informanternas bedömningar. Dessa redovisas i tabell 1, där det även framgår inom vilka intervall bedömningarna av citaten från de olika översättningarna fördelar sig.

Tabell 1. Yngre och äldre informanterns bedömning av citaten i översättning 1, 2 och 3 beträffande textens tillkomst och tiden för handlingen. Indexintervall: 1,00–3,00. Lågt värde = tidig; högt värde = sen.

	Indexvärde	Yngres bedömning av textens tillkomsttid	Äldres bedömning av textens tillkomsttid	Yngres bedömning av tiden för handlingen	Äldres bedömning av tiden för handlingen
Övers. 1	maximum	2,77	2,70	2,66	2,56
	median	2,16	2,08	2,05	1,97
	minimum	1,44	1,47	1,33	1,17
Övers. 2	maximum	2,77	2,64	2,72	2,58
	median	2,22	2,17	2,16	2,05
	minimum	1,44	1,47	1,33	1,17
Övers. 3	maximum	3,00	2,94	2,94	2,76
	median	2,51	2,41	2,36	2,26
	minimum	1,44	1,23	1,22	1,00

En jämförelse av medianvärdena i tabell 1 visar att översättning 1 generellt bedöms som tidigare än både översättning 2 och 3. Det är större skillnad mellan översättning 2 och 3 än mellan översättning 1 och 2. Detta beror på att översättning 2 består av en blandning av översättning 1 och nya reviderade meningar vilket gör att översättning 2 får ett medianvärde mellan översättning 1 och 3 men närmare översättning 1.

Även när man ser till indextalens maximala värden så är översättning 1 och 2 ganska lika medan översättning 3 har ett högre värde. När det gäller indextalens minimivärden visar översättning 3 påfallande låga värden. Detta beror emellertid på en enda av de bedömda meningarna i den nyaste översättningen uppenbarligen upplevs som förhållandevis tidig. Utan denna mening hade minimivärdena varit klart högre för översättning 3 än för översättning 1 och 2.

Som tabell 1 också visar är det inga större skillnader mellan yngre och äldre informanterns bedömningar, men det finns en viss tendens hos yngre informanter att värdera citaten högre, alltså som sena.

Utifrån resultatet av min enkät kan man även se att det är omöjligt för en läsare att veta när en text är skriven med så lite text som grund.

Tittar man på skillnader mellan bedömningar av tillkomst och handling ligger indexvärdena relativt nära varandra vilket betyder att informanterna oftast tror att texten utspelar sig vid ungefär samma tidpunkt som den är skriven eller endast något tidigare.

4.3 Näranalys av bedömningarna av översättningarna utan hänsyn till informanternas ålder

Av de övergripande värdena i index som presenterades i tabell 1 framgick det att den tidigaste översättningen, översättning 1, rent allmänt bedömdes av informanterna i undersökningen som äldre än den senaste översättningen, översättning 3, och detta med hänsyn till både tidpunkt för tillkomst och handling. Dock bedöms tidpunkt för tillkomst som något senare än tidpunkt för handling. Vid en närmare analys ser man att effekterna av de skilda ordvalen varierar en del mellan olika meningsspar.

Tabell 2 redovisar resultatet av en jämförelse meningsspar för meningsspar av översättning 1 och översättning 3. Jämförelsen omfattar 32 meningsspar. För varje meningsspar har skillnaden mellan indexvärdena räknats ut. Jag har därvid utgått ifrån de indexvärden som baseras på samtliga informanternas bedömningar och subtraherat indexvärdet för översättning 1 från indexvärdet för översättning 3. I tabell 2 redovisas antalet meningsspar som faller inom olika differensintervall. Tabellen tar upp indexskillnaderna både för bedömningarna avseende textens tillkomst och bedömningarna av tidpunkten för handlingen. Tabellen visar hur stor differensen är mellan meningarna och hur många av dessa par som finns inom ett visst intervall

Tabell 2. Indexskillnad mellan meningssparen i översättning 1 och 3 (totalt 32 meningsspar)..

Indexskillnad mellan översättning 1 och översättning 3	Antal meningsspar	
	Tillkomst	Handling
>1	2	2
0,7-1	1	1
0,5-0,69	9	5
0,3-0,49	7	7
0-0,29	10	12
<0	3	5
Totalt	32	32

Som framgår av tabell 2 varierar effekterna av översättarnas ordval ganska mycket. I vissa fall är skillnaderna i bedömningarna av de båda översättningarna måttliga. I det följande kommer jag att koncentrera mig på de fall då skillnaden är mera anmärkningsvärd. Till dessa

fall räknar jag meningpar som har en differens över 0,50 vilket totalt blir 20 meningarpar. Frågan är vad det är informanterna kan ha reagerat på som gör att de värderar meningarna olika.

Vid exemplifieringen nedan markerar uttrycket i fetstil det jag valt att fokusera på. Efter varje exempel anges inom parentes dess nummer i bilaga 3. Därefter följer en ny parentes där OJ1, OJ2 och CE markerar om meningen hämtats ur Olov Jonasons ursprungliga översättning (OJ1), samme översättares reviderade version (OJ2) eller ur Christian Ekvalls nya översättning (CE). Efter översättarsignaturen anges först indexvärdet för tillkomst, därefter för handling.

I följande fyra exempel använder sig översättning 1 av dåtida slang eller slangartat språk. Översättning 3 har även den slang utom i exempel 3b, som ändå håller en ledig stil. Båda översättningarna ligger således på samma stilnivå men har använt sig av uttryck från olika tider. Resultatet tyder då alltså på att slang är något som förändras med tiden och det verkar vara ganska lätt för informanterna att känna igen och sätta i en viss tid då de har värderat översättning 1 som tidig och översättning 3 som sen.

- (1) a. Han har **tuppat av**, ropade Ann. (28) (OJ1, OJ2; index: 2,20, 2,03)
b. Han har **däckt**, ropade Ann. (29) (CE; index: 2,83, 2,58)
- (2) a. Ä, **håll babblan** nu, Michael. (64) (OJ1; index: 2,19, 2,08)
b. Michael, **släpp det** där ämnet nu. (66) (CE; index: 2,77, 2,62)
c. **Lägg av** Michael, sa Jenny. (67) (CE; index: 2,74, 2,68)
- (3) a. Det var Robert **för hela slanten**. (70) (OJ1, OJ2; index: 2,20, 2,14)
b. **Allt handlade om** Robert (71). (CE; index: 2,71, 2,57)
- (4) a. Tala om för mig vilka **suputer** de är. (78) (OJ1, OJ2; index: 1,48, 1,34)
b. Berätta för mig vilka **fyllon** de är. (79) (CE; index: 2,60, 2,42)

I nedanstående tre exempel har översättning 3 en ledigare stilnivå än översättning 1. Indexvärdena visar att informanterna bedömt översättning 1 som tidig och översättning 3 som sen. I exempel 5 har översättning 3 uttrycket *bra kille* som idag uppfattas som nära nog neutralt men förr uppfattades som ren slang. Översättning 1 har här *bra karl* som möjligtvis känns lite föråldrat. Samma sak gäller i exempel 6 där översättning 1 har uttrycket *adjö* som är ett föråldrat uttryck. Översättning 3 har *hej då* som är neutralt idag men som förr uppfattades mer

informellt. I exempel 7 var *en högst märklig kvinna* i översättning 1 inte formellt förr men idag uppfattas det formellt. Översättning 3 är slang idag men var ännu mer slangartat förr.

- (5) a. **Bra karl!** (22) (OJ1, OJ2; index: 1,71, 1,51)
b. **Bra kille!** (23) (CE; index: 2,79, 2,68)
- (6) a. Vi sa **adjö** till en hel massa människor och gick ut. (34) (OJ1, OJ2; index: 2,02, 1,94)
b. Vi sa **hej då** till en massa människor och gick ut. (35) (CE; index: 2,60, 2,54)
- (7) a. Det är en **högst märklig kvinna**. (61) (OJ1; index: 2,08, 1,85)
b. Hon är **inte som andra brudar**. (63) (CE; index: 2,60, 2,39)

Meningarna i exempel 8–10 nedan innehåller andra idiomatiska uttryck som informanterna reagerar på. Även här får översättning 3 högre indexvärden. I dessa meningar håller båda översättningarna neutral stil i förhållande till årtiondet de är skrivna i. Detta betyder alltså att uttrycken i översättning 1 har åldrats och blivit mer sällsynta eftersom de inte uppfattas som nutida men det gör uttrycken i översättning 3.

- (8) a. Vi stod **vid disken** med var sitt glas. (20) (OJ1, OJ2; index: 2,14, 2,14)
b. Vi stod **i baren** med var sitt glas. (21) (CE; index: 2,88, 2,73)
- (9) a. Han ville inte låta mig bjuda på ett glas **i gengäld**. (26) (OJ1, OJ2; index: 2,11, 2,11)
b. Han lät mig inte bjuda **tillbaka**. (27) (CE; index: 2,68, 2,45)
- (10) a. Han har **fått allt till skänks**. (72) (OJ1; index: 1,91, 1,74)
b. Han **kunde allt redan när han började**. (74) (CE; index: 2,58, 2,34)

I följande exempel har översättningarna använt sig av olika böjningsformer av verbet *smälta*. Av dessa två meningar har översättning 1 bedömts som tidig vilket innebär att denna böjningsform är ett föråldrat sätt att böja verbet *smälta*.

- (11) a. Folket från landsbygden hade **smultit in** i stan och man la inte märke till dem. (1)
(OJ1, OJ2; index: 1,71, 1,37)
b. Folket från landsbygden **smälte in** i stan och man la inte märke till dem. (2)
(CE; index: 2,40, 1,68)

Meningarna ovan från översättning 1 har vanligtvis indexvärden som håller sig omkring medianvärdet. Skillnaden i index beror alltså i den flesta fall på att meningarna i översättning 3

har relativt höga indexvärden. Några av exemplen ovan har emellertid riktigt lågt indexvärde, 4a, 5,a och 11a. Verbformen *smultit* i mening 11a till exempel ger meningen indexvärdet 1,71. Den modernare verbböjningen i 11b leder till ett index på 2,40 vilket är nära snittet för översättning 3.

Jag har också tittat närmare på vad som händer med andra meningar i meningsparen där översättning 1 har värderats med ett lågt index. Jag har satt gränsen vid 1,90. Exempel på detta visas nedan.

- (12) a. Raketen **förkunnade** att festen hade börjat. (11) (OJ1; index: 1,76, 1,37)
b. Raketen **meddelade** att festen hade börjat. (13) (CE; index: 2,22, 2,02)
- (13) a. Efter honom följde **en skock ungar** som ropade och skrek och drog honom i kläderna. (16) (OJ1, OJ2; index: 1,88, 1,62)
b. **Ett gäng ungar** följde efter honom och ropade och slet i hans kläder. (17) (CE; index: 2,22, 1,94)
- (14) a. Alla männen var klädda i blå **arbetsblusar** och röda halsdukar. (18) (OJ1, OJ2; index: 1,83, 1,45)
b. Alla männen var klädda i blåa **rockar** och röda halsdukar. (19) (CE; index: 2,14, 1,65)
- (15) a. Lampan **brann** i taket. (46) (OJ1; index: 1,62, 1,31)
b. Den elektriska lampan **var tänd**. (48) (CE; index: 1,34, 1,11)

I exempel 12, 13 och 14 har översättning 1 värderats väldigt lågt medan motsvarigheterna i översättning 3 fått värden strax under snittet. Det senare gör att skillnaden blir mindre markant än i exempel 1–11 men att det ändå finns en viss skillnad.

Exempel 15 är intressant på så sätt att varianten från översättning 3 värderas som ännu tidigare än översättning 1. Sannolikt hänger det dock inte samman med skillnaden mellan *brann* och *var tänd*; det finns all anledning att det förra predikatet numera är markerat vid tal om (elektriska) lampor och att det senare är normalspråkligt. Det är alltså snarast tillägget *elektriska* i den andra meningen som informanterna reagerat på.

Vidare från jämförelsen av översättning 1 och 3 har jag fortsatt med ett titta på översättning 2 som är en revidering av samma översättare som gjort översättning 1. En anledning till revideringen av översättning 1 borde vara att modernisera språket i texten. Jag har därför särskilt tittat på vilka meningar av dem ovan som informanterna bedömt med ett lågt index. Om jag utgår ifrån samma gränsvärde som ovan, 1,90, rör det sig om endast två exempel.

- (16) a. Raketen **förkunnade** att festen hade börjat. (11) (OJ1; index: 1,76, 1,60)
 b. Raketen **tillkännagav** att festen hade börjat. (12) (OJ2; index: 1,94, 1,71)
- (17) a. Lampan **brann** i taket. (46) (OJ1; index: 1,62, 1,31)
 b. Lampan **var tänd**. (47) (OJ2; index: 2,64, 2,62)

Efter en revidering i exempel 16 ser man att översättning 2 värderas som aningen modernare av informanterna. I exempel 17 däremot värderas översättning 2 som avsevärt modernare än översättning 1.

I nedanstående exempel finns också en revidering av översättning 1. Dessa är intressanta då man kan spekulera i olika anledningar till revideringen. Jag har här även tittat närmare på informanternas bedömningar av översättning 2.

- (18) a. Det är en **högst märklig kvinna**. (61) (OJ1; index: 2,08, 1,85)
 b. Det är en **högst märklig brud**. (62) (OJ2; index: 2,60, 2,39)
 c. Hon är **inte som andra brudar**. (63) (CE; index: 2,62, 2,54)
- (19) a. Han har fått **allt till skänks**. (72) (OJ1; index: 1,91, 1,74)
 b. Han har **kunnat allt från början**. (73) (OJ2; index: 2,46, 2,37)
 c. Han **kunde allt redan när han började**. (74) (CE; index: 2,42, 2,34)
- (20) a. Han **ser mycket bra ut**, sa jag. (49) (OJ1; index: 2,51, 2,37)
 b. Grabben **ser ju snygg ut**, sa jag. (50) (OJ2; index: 2,34, 2,28)
 c. Han **är verkligen stilig**, sa jag. (51) (CE; index: 1,94, 1,83)
- (21) a. Ä, **håll babblan** nu, Michael. (64) (OJ1; index: 2,19, 2,08)
 b. Ä, **håll klaffen** nu, Michael. (65) (OJ2; index: 2,31, 2,25)
 c. Michael, **släpp det där ämnet** nu. (66) (CE; index: 2,77, 2,62)
 d. **Lägg av** Michael, sa Jenny. (67) (CE; index: 2,74, 2,68)

Den primära anledningen till en revidering av Jonason är förstås att han anser att hans översättning blivit förlegad. Så kan vara fallet i exempel 19a och 21a eftersom han har ändrat det till ett lite modernare uttryck. Vad gäller exempel 18 skulle Jonasson kunna ha ändrat sig från *kvinna* till *brud* också på grund av att det eventuellt ligger närmare originalet eftersom även Ekvall har använt sig av det senare ordvalet. I exempel 20 kan det också bero på originalet. Man kan möjligtvis ana en viss ironi i b- och c-varianten som inte finns i 20a, men det är ju en tolkningsfråga.

I exempel 18 och 19 har översättning 2, om man får döma av informanterna, en modernare stil än översättning 1. Här har översättning 2 och 3 ganska likt indexvärde vilket inte

är så underligt då de innehåller lika ord. I exempel 18 blir det tydligt att informanterna reagerar starkare på ordet *brud* än på *högst märklig* eftersom översättning 2 värderas mycket högre än översättning 1, men väldigt likt översättning 3.

I exempel 20 och 21 har revideringen alltså inte gjort så stor skillnad för hur informanterna uppfattar texten men översättning 2 värderas ändå något högre än översättning 1. Vad gäller översättning 3 i dessa exempel är det olika hur de värderats eftersom översättning 3 i exempel 20 har värderats som äldst men i exempel 21 har översättning 3 värderats som yngst. Det är tydligt olika stilar i översättning 3 då exempel 20 med *verkligen stilig* har ett mer formellt språk och exempel 21 med *släpp det där ämnet* och *lägg av* har ett mer ledigt språk. Precis som tidigare reagerar informanterna på detta och värderar formellt språk som tidigt och ledigt språk som sent.

Som en sista kommentar på översättning 2 kan man se att Jonason inte alltid har bytt ut uttryck som informanterna reagerar på, som *tuppat av*, *adjö*, *vid disken*, *smultit*, *karl*, *i gengäld*, *för hela slanten* och *suputer*. Vidare diskussion om detta finns i kapitel 5.

I enkäten ombads informanterna att bedöma både tid för tillkomst och tid för handling utifrån citaten. Vid närmare analys har jag kommit fram till att tid för tillkomst och handling för det mesta följer varandra, alltså att ett citat som värderas som tidigt utifrån tid för tillkomst värderas ungefär likadant för tid för handling. Jag har dock hittat ett par exempel där man kan ana att innehållet i meningen håller tillbaka den effekten något.

- (22) a. Folket från landsbygden hade **smultit** in i stan och man la inte märke till dem. (1) (OJ1, OJ2; index: 1,71, 1,37)
b. Folket från landsbygden **smälte** in i stan och man la inte märke till dem. (2) (CE; index: 2,40, 1,68)
- (23) a. Han ville inte låta mig bjuda på ett glas **i gengäld**. (26) (OJ1, OJ2; index: 2,11, 2,11)
b. Han lät mig inte bjuda **tillbaka**. (27) (CE; index: 2,68, 2,45)

I dessa två exempel har tid för tillkomst fått ett högre indexvärde än tid för handling av informanterna. Informanterna har alltså bedömt texten att utspela sig tidigare än vad den är skriven, men detta är som sagt ovanligt. I de korta citaten som enkäten bygger på är det sannolikt normalt för lite information som specifikt leder tankarna till ett tidigt skede.

4.4 Jämförelse mellan yngre och äldre informanterns bedömningar

I följande avsnitt kommer jag fokusera på skillnader mellan hur yngre och äldre informanter i undersökningen har bedömt de 81 citaten. I tabell 3 visas hur yngres och äldres bedömningar skiljer sig mellan varandra. Jag har då subtraherat yngre informanterns indexvärde från äldre informanterns indexvärde och på så sätt fått fram en differens.

Tabell 3. Indexskillnad mellan yngre och äldres bedömningar av de 81 citaten i undersökningen.

Indexskillnad: yngre-äldre	Tillkomst	Handling
$\geq 0,50$	1	6
0,40–0,49	3	0
0,30–0,39	9	9
0,20–0,29	11	11
–0,19–0,19	52	48
$\leq -0,20$	5	7
Totalt	81	81

I tabell 3 utläses att vissa exempel har en större differens än andra och att det delvis skiljer sig mellan bedömning av tid för tillkomst och tid för handling. Det man ser vid en närmre analys är att yngre informanter oftast värderar meningarna som senare än vad de äldre informanterna gör. Detta kan bero på att man oftast tolkar en text utifrån sig själv. Detta resulterar i att man värderar språk som känns neutralt eller normalt till sin egen livstid och att yngre då sätter in detta i nutid och äldre kan sätta in det tidigare eftersom de kan relatera till en tidigare tidsperiod. Nedan kommer jag presentera exempel på meningar med differens över 0,2 mellan yngre och äldre. Jag har valt att ta upp de exempel som jag tycker att jag kan hitta en sorts förklaring till de olika bedömningarna och jag tar upp tre typer av ord och uttryck som informanterna reagerat på. Inom parentes står det vilket index av tillkomst och handling jag har jämfört där tillkomst förkortas (t) och handling (h). Index för yngre står först och index för äldre står sist.

I två följande exempel uppfattas citaten som föråldrade för både yngre och äldre informanter. Både yngre och äldre värderar citaten som tidiga men det är de äldre som ger riktigt låga indexvärden. Dessa citat ger en positiv differens eftersom både äldre och yngre har värderat det som före deras egen tid.

(24) a. **Bra karl!** (22) (OJ1, OJ2; index (t): 1,94, 1,47)

(25) a. Alla männen var klädda i blå **arbetsblusar** och röda halsdukar. (18) (OJ1, OJ2; index: (h) 1,72, 1,17)

I de tre exemplen nedan får citaten en negativ differens eftersom de bedöms med ett lågt index av yngre och ett medelhögt index av äldre. Detta kan tolkas som att de äldre informanterna har en relation till orden och uttrycken i dessa citat och associerar dem med sin barndom eller ungdom medan de yngre informanterna bara bedömer dem som rätt förlegade.

(26) a. Ä, håll **babblan** nu, Michael. (64) (OJ1; index: (h) 1,94, 2,23)

(27) a. De här tjurfäktningarna är rena **helsiket**, sa Sara. (80) (OJ2; index: (h) 2,00, 2,37)

(28) a. Vi sa **adjö** till en hel massa människor och gick ut. (34) (OJ1, OJ2; index: (h) 1,83, 2,05)

Kommande två exempel innehåller modernt talspråk som de yngre anser vara ännu modernare än de äldre. Detta kan bero på att de äldre informanterna har ett längre perspektiv på språket än de yngre eftersom de helt enkelt levt längre. De vet att ett ord som *brudar* (om tjejer i allmänhet) och *hej då* var fullt gångbara även några decennier tillbaka.

(29) a. Hon är inte som andra **brudar**. (63) (CE; index: (h) 2,83, 2,23)

(30) a. Vi sa **hej då** till en massa människor och gick ut. (35) (CE; index: (h) 2,88, 2,17)

Bedömningarna av meningsparet i (31) är intressant på ett speciellt sätt. De ord som specifikt skiljer översättningarna åt är *flickan* och *tjejen*. Här förväntar man sig väl att det senare ordet ska uppfattas som modernare, och det tycks också gälla för de äldre bedömarna. Men de yngre informanterna har faktiskt gett båda meningarna ungefär samma och rätt låga tillkomstindex. Jag tolkar detta så att de yngre bedömarna i första hand har värderat ordet *vinsäckar*. Det

låter gammaldags, och följaktligen har texten också tillkommit tidigt, tycks man resonera. Samtidigt är det anmärkningsvärt att ordet *tjejen* inte alls tycks justera bilden. Det säger, tänker jag mig, något om ordets utveckling från slang till det mer eller mindre normala ordet för betydelsen 'ung kvinna'.

(31) a. Jag fick mina vinsäckar fyllda av **tjejen** som stod där. (25) (CE; index: (h) 1,55, 1,94)

(32) a. **Flickan** fyllde de båda vinsäckarna åt mig. (24) (OJ1, OJ2; index: (h) 1,44, 1,76)

Det finns ytterligare en intressant aspekt på meningsparet som innehåller ordet *vinsäckar*. Här är det ännu tydligare att yngre informanter tittar mer på *vinsäckar* än på *tjej* och *flicka*. De yngre värderar exempel 31 och 32 ganska likvärdigt och de värderar de båda exemplen lågt. Hos de äldre informanterna kan man faktiskt se en lite större skillnad mellan exempel 31 och 32 där exempel 32 värderas aningen högre. Detta kan vara en förhastad slutsats men det finns tecken som tyder på att yngre värderar *flicka* och *tjej* som likvärdiga men att äldre värderar *tjej* som lite modernare än *flicka*. Man kan även se att det för yngre inte spelar någon större roll vad det finns för ord runt ordet *vinsäckar* då de värderar mening lågt oavsett. De äldre däremot gör en liten skillnad mellan *flicka* och *tjej* och värderar inte meningen alls lika lågt som de yngre.

5 Slutsatser och diskussion

I min undersökning har jag låtit informanter värdera meningar från olika översättningar från en och samma roman utifrån när de tror att de är skrivna och utspelar sig. Om man vill dra slutsatser av hur läsare uppfattar romanen i de olika översättningarna måste man ta hänsyn till att det bara är fragment som bedömts. Helhetsintrycket en läsare får av att läsa hela boken eller ett större stycke kan naturligtvis vara ett annat än det intryck man får av ett kort citat.

Min undersökning visar att det är omöjligt för en läsare att placera in handlingen i tiden bara på grundval av enskilda meningar. Det skulle troligtvis vara lättare att göra detta om man fått läsa en längre text. Resultatet av undersökningen visar även på att man i de flesta fall bedömer textens tillkomst och handling som samtida.

Med reservationer för att undersökningen baseras på bedömning av enskilda meningar har jag ändå fått fram resultat som tyder på att ordvalet har inverkan på hur läsaren uppfattar texten då vissa meningar har fått väldigt högt respektive lågt indexvärde. Resultatet visar även att en översättning är färgad av sin tids språk då vissa meningar placeras in i rätt tidsintervall av informanterna och att vissa typer av ord och uttryck är mer tidsspecifika än andra. Undersökningen visar att det finns vissa skillnader mellan hur yngre och äldre informanter bedömer ordvalet i meningarna och detta tycks hänga samman med att man har sin egen tidsperiod som måttstock.

Som nämndes i kapitel 2 står nyöversättare inför frågan om man ska ta texten till läsaren eller ta läsaren till texten. Eftersom det finns olika uppfattningar om hur man ska gå till väga finns det inget rätt eller fel och detta gör att en text kan se väldigt annorlunda ut beroende på vilken översättare som skrivit den. Troligtvis försöker de flesta översättare att balansera mellan dessa poler men att man som nyöversättare i hög grad försöker ta texten till läsaren eftersom dessa läsare i första hand är av en yngre generation. Översättaren tar texten till läsaren genom att använda ord som inte sticker ut och använder alltså inte ett ålderdomligt språk för att ge texten tidsfärg. När en översättare använder ord som inte sticker ut kan det även innebära att man väljer bort ord som känns väldigt moderna. De flesta skulle nog inte använda moderna slanguttryck i en text som till exempel utspelar sig på 1700-talet men den svåra frågan är då var gränsen går då man så långt som möjligt vill ta texten till läsaren.

Som jag påpekat tidigare är det, till stor del, till en yngre generation en nyöversättning riktas men den ska självklart även vara till för en något äldre generation. Detta skapar också problem för översättaren utifrån ordval. Kanske reagerar inte en yngre generation på att en servitris på 20-talet kallas *tjej* eftersom en yngre generation uppfattar detta ord som neutralt då de är uppvuxna med att en ung kvinna kallas just *tjej*. En äldre generation kanske reagerar på att det är för modernt att under 20-talet använda *tjej* i det sammanhanget då de själva inte anser det lika neutralt som *flicka*.

I kapitel 4 tog jag upp att det fanns vissa uttryck som Jonasson, översättare av versionerna från 1947 och 1985, inte valt att revidera i sin andra översättning av romanen även om informanterna i min undersökning bedömt dem som tidiga, alltså ålderdomliga eller förlegade. Detta kan kanske vara ett medvetet val för att ändå till viss del behålla 20-talskänslan i texten. Kanske kan det även vara så att Jonason inte själv tyckt att dessa uttryck var förlegade och detta kan i sin tur vara på så sätt för att Jonason är från en äldre generation. Hur som helst gör det att översättning 2 får ett blandat språk med äldre och modernare uttryck enligt informanternas bedömningar.

Då min undersökning är liten är det svårt att dra några större slutsatser vad det gäller äldre kontra ny översättning, men det ger en fingervisning om hur en läsare påverkas av ordval i en roman. För att få ett tydligare och säkrare resultat skulle undersökningen kunna göras på fler romaner i nyöversättning och i större textomfång än vad jag hade utrymme till att göra i min undersökning.

Det finns svårigheter med nyöversättning, precis som det gör med all sorts översättning och det finns få klara riktlinjer. Det man kan fastslå utifrån denna undersökning är att översättarens ordval påverkar läsaren och påverkar olika läsare på olika sätt eftersom alla gör sin egen tolkning av texten utifrån sin egen bakgrund.

Litteratur

- Bravinger, Håkan, 2011: Det är ett slags musik (men det är inte Célines musik): *Vårt behov av klassiker på nytt sett ur ett förläggarperspektiv*. I: Eriksson (red.), *Aspekter av litterär nyöversättning – Aspects de la retraduction littéraire*. Växjö: Linnaeus University Press.
- Ellerström, Jonas, 2003: Att översätta en gång till. I: *Med andra ord*. Medlemstidskrift för Översättarcentrum 36, september, s. 4–6.
- Eriksson, Olof, 2012: *Aspekter av litterär nyöversättning – Aspects de la retraduction littéraire*. Växjö: Linnaeus University Press.
- Gellerfelt, Mats, 2013: Desillusionen har tappat sin lyster. I: *Svenska Dagbladet*, 22 januari.
http://www.svd.se/kultur/litteratur/desillusionen-har-tappat-sin-lyster_7806642.svd
- Gullin, Christina, 1998: *Översättarens röst*. Eslöv: Symposium AB
- Ingo, Rune, 1991: *Konsten att översätta*. Lund: Studentlitteratur
- Ringmar, Martin, 2011: ”anses var mycket god”. Hur åsikter om ny(översättning) uppstår och sprids: exemplet Laxness. I: Eriksson (red.), *Aspekter av litterär nyöversättning – Aspects de la retraduction littéraire*. Växjö: Linnaeus University Press.

Bilagor

Vilket år är du född?

	När är texten skriven?			När utspelar sig handlingen?		
	1920-1949	1950-1979	1980-2012	1920-1949	1950-1979	1980-2012
1. Vi stod i baren med var sitt glas.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
2. Den där Carl går mig på nerverna, sa Richard.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
3. Den elektriska lampan var tänd.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
4. De började komma i stämning inför festen.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
5. Det var stilla på torget där det låg i solgasset.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
6. Ett gäng ungar följde efter honom och ropade och slet i hans kläder.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
7. Raketen briserade och det blev ett grått rökmoln högt över teatern.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
8. Han har däckat, ropade Ann.	☐	☐	☐	☐	☐	☐

När är texten skriven?

När utspelar sig handlingen?

	1920-1949	1950-1979	1980-2012	1920-1949	1950-1979	1980-2012
9. Den där Robin vad-han-nu-heter är verkligen något särskilt, tycker ni inte det?	☐	☐	☐	☐	☐	☐
10. Hon är inte som andra brudar.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
11. Men var kamrat nu, Jakob. Berätta inte mer för henne om honom.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
12. De här tjuvfäktingarna är ett helvete, sa Sara.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
13. Patric och jag blev båda mycket upptända av honom.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
14. Vi kunde inte bana oss väg genom folkmassan.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
15. Grabben ser ju snygg ut, sa jag.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
16. Jag fick mina vinsäckar fyllda av tjejen som stod där.	☐	☐	☐	☐	☐	☐

När är texten skriven?

När utspelar sig handlingen?

1920-1949 1950-1979 1980-2012 1920-1949 1950-1979 1980-2012

17. Gud så trött jag är nu! sa Carl.

☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
--------------------------	--------------------------	--------------------------	--------------------------	--------------------------	--------------------------	--------------------------

18. Det gick så fort att man inte hann bli rädd.

☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
--------------------------	--------------------------	--------------------------	--------------------------	--------------------------	--------------------------	--------------------------

19. Ska vi inte gå och försöka få oss nån kvällsmat? frågade Simon.

☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
--------------------------	--------------------------	--------------------------	--------------------------	--------------------------	--------------------------	--------------------------

20. Vi sa hej då till en massa människor och gick ut.

☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
--------------------------	--------------------------	--------------------------	--------------------------	--------------------------	--------------------------	--------------------------

21. Alla männen var klädda i blå arbetsblusar och röda halsdukar.

☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
--------------------------	--------------------------	--------------------------	--------------------------	--------------------------	--------------------------	--------------------------

22. Raketen tillkännagav att festen hade börjat.

☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
--------------------------	--------------------------	--------------------------	--------------------------	--------------------------	--------------------------	--------------------------

23. Längre fram skulle det vara detsamma vad de betalade.

☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
--------------------------	--------------------------	--------------------------	--------------------------	--------------------------	--------------------------	--------------------------

24. Jag hänger med, sa Patric.

☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
--------------------------	--------------------------	--------------------------	--------------------------	--------------------------	--------------------------	--------------------------

När är texten skriven?

När utspelar sig handlingen?

1920-1949 1950-1979 1980-2012 1920-1949 1950-1979 1980-2012

25. Lampan brann i taket.

☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
--------------------------	--------------------------	--------------------------	--------------------------	--------------------------	--------------------------	--------------------------

26. Bra karl!

☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
--------------------------	--------------------------	--------------------------	--------------------------	--------------------------	--------------------------	--------------------------

27. Vi stod vid disken med var sitt glas.

☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
--------------------------	--------------------------	--------------------------	--------------------------	--------------------------	--------------------------	--------------------------

28. Det var stilla på torget i den heta solen.

☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
--------------------------	--------------------------	--------------------------	--------------------------	--------------------------	--------------------------	--------------------------

29. De värmde upp inför festen.

☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
--------------------------	--------------------------	--------------------------	--------------------------	--------------------------	--------------------------	--------------------------

30. Ä, håll babblan nu, Michael.

☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
--------------------------	--------------------------	--------------------------	--------------------------	--------------------------	--------------------------	--------------------------

31. Det var Robert för hela slanten.

☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
--------------------------	--------------------------	--------------------------	--------------------------	--------------------------	--------------------------	--------------------------

32. Han kunde allt redan när han började.

☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
--------------------------	--------------------------	--------------------------	--------------------------	--------------------------	--------------------------	--------------------------

När är texten skriven?

När utspelar sig handlingen?

1920-1949 1950-1979 1980-2012 1920-1949 1950-1979 1980-2012

33. Tala om för mig vilka suputer de är.

☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
--------------------------	--------------------------	--------------------------	--------------------------	--------------------------	--------------------------	--------------------------

34. Han har tuppat av, ropade Ann.

☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
--------------------------	--------------------------	--------------------------	--------------------------	--------------------------	--------------------------	--------------------------

35. Efter honom följde en skock ungar som ropade och skrek och drog honom i kläderna.

☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
--------------------------	--------------------------	--------------------------	--------------------------	--------------------------	--------------------------	--------------------------

36. Raketen gick i luften och det blev ett grått rökmoln högt över teatern.

☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
--------------------------	--------------------------	--------------------------	--------------------------	--------------------------	--------------------------	--------------------------

37. Folket från landsbygden hade smultit in i stan och man la inte märke till dem.

☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
--------------------------	--------------------------	--------------------------	--------------------------	--------------------------	--------------------------	--------------------------

38. Det går ingen nöd på honom.

☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
--------------------------	--------------------------	--------------------------	--------------------------	--------------------------	--------------------------	--------------------------

39. Vi sa adjö till en hel massa människor och gick ut.

☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
--------------------------	--------------------------	--------------------------	--------------------------	--------------------------	--------------------------	--------------------------

När är texten skriven?

När utspelar sig handlingen?

1920-1949

1950-1979

1980-2012

1920-1949

1950-1979

1980-2012

40. Den där Carl tar ner mig, sa Richard.

41. Han är verkligen stilig, sa jag.

42. Patric och jag var mycket entusiastiska över honom.

43. Den där Robin vad han nu heter, det var verkligen en skarp sak. Eller va?

44. Det är en högst märklig kvinna.

45. Lägg av Michael, sa Jenny.

46. Jag tyckte det var ruskigt ett tag just när tjuren satte fart mot hästen.

När är texten skriven?

När utspelar sig handlingen?

1920-1949 1950-1979 1980-2012

1920-1949 1950-1979 1980-2012

47. Jakob, gör mig en tjänst. Berätta inget mer för henne om honom.

48. De här tjurfäktningarna är rena helsiket, sa Sara.

49. Vi kunde inte ta oss fram igenom folkmassan.

50. Lampan var tänd.

51. Det gick så fort så man hann inte bli orolig.

52. Ska vi inte gå och äta middag? frågade Simon.

53. Flickan fyllde de båda vinsäckarna åt mig.

54. Alla männen var klädda i blåa rockar och röda halsdukar.

När är texten skriven?

När utspelar sig handlingen?

1920-1949 1950-1979 1980-2012 1920-1949 1950-1979 1980-2012

55. Raketerna förkunnade att festen hade börjat.

☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
--------------------------	--------------------------	--------------------------	--------------------------	--------------------------	--------------------------	--------------------------

56. Det var stilla på torget i solgasset.

☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
--------------------------	--------------------------	--------------------------	--------------------------	--------------------------	--------------------------	--------------------------

57. Senare skulle de sluta bry sig om vad de betalade.

☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
--------------------------	--------------------------	--------------------------	--------------------------	--------------------------	--------------------------	--------------------------

58. Bra kille!

☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
--------------------------	--------------------------	--------------------------	--------------------------	--------------------------	--------------------------	--------------------------

59. Han ville inte låta mig bjuda på ett glas i gengäld.

☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
--------------------------	--------------------------	--------------------------	--------------------------	--------------------------	--------------------------	--------------------------

60. Ja, herregud! Nu är jag sömning, sa Carl.

☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
--------------------------	--------------------------	--------------------------	--------------------------	--------------------------	--------------------------	--------------------------

61. Jag följer med dig, sa Patric.

☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
--------------------------	--------------------------	--------------------------	--------------------------	--------------------------	--------------------------	--------------------------

62. Michael, släpp det där ämnet nu.

☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
--------------------------	--------------------------	--------------------------	--------------------------	--------------------------	--------------------------	--------------------------

När är texten skriven?

När utspelar sig handlingen?

1920-1949 1950-1979 1980-2012 1920-1949 1950-1979 1980-2012

63. Han har fått allt till skänks.

☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
--------------------------	--------------------------	--------------------------	--------------------------	--------------------------	--------------------------	--------------------------

64. Allt handlade om Robert.

☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
--------------------------	--------------------------	--------------------------	--------------------------	--------------------------	--------------------------	--------------------------

65. Han ser mycket bra ut, sa jag.

☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
--------------------------	--------------------------	--------------------------	--------------------------	--------------------------	--------------------------	--------------------------

66. Den där Carl retar mig.

☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
--------------------------	--------------------------	--------------------------	--------------------------	--------------------------	--------------------------	--------------------------

67. Det är ingen fara med honom.

☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
--------------------------	--------------------------	--------------------------	--------------------------	--------------------------	--------------------------	--------------------------

68. Folket från landsbygden smälte in i stan
och man la inte märke till dem.

☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
--------------------------	--------------------------	--------------------------	--------------------------	--------------------------	--------------------------	--------------------------

69. Berätta för mig vilka fyllon de är.

☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
--------------------------	--------------------------	--------------------------	--------------------------	--------------------------	--------------------------	--------------------------

70. Jag tyckte verkligen det var otäckt just när tjuren gav sig på hästen.

☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
--------------------------	--------------------------	--------------------------	--------------------------	--------------------------	--------------------------	--------------------------

När är texten skriven?

När utspelar sig handlingen?

1920-1949 1950-1979 1980-2012

1920-1949 1950-1979 1980-2012

79. Raketen meddelade att festen hade börjat.

80. Längre fram skulle det inte spela dem någon roll vad de betalade.

81. Han har kunnat allt från början.

	Yngre: tillkomst			Yngre: handling			Äldre: tillkomst			Äldre: handling		
	1920- 1949	1950- 1979	1980- senare	1920- 1949	1950- 1979	1980- senare	1920- 1949	1950- 1979	1980- senare	1920- 1949	1950- 1979	1980- senare
(nr i parentes= nr i enkät)												
1. Folket från landsbygden hade smultit in i stan och man la inte märke till dem.(37) (OJ1, OJ2)	8	9	1	12	6	0	6	8	3	10	7	0
2. Folket från landsbygden smälte in i stan och man la inte märke till dem.(68) (CE)	1	8	9	8	8	2	2	7	8	9	4	4
3. Det var stilla på torget där det låg i solgasset (5) (OJ1)	3	10	5	4	9	5	13	4	0	17	0	0
4. Det var stilla på torget i solgasset (56) (OJ2)	2	14	2	6	10	2	3	9	5	3	11	3
5. Det var stilla på torget i den heta solen (28) (CE)	1	13	4	3	10	5	3	10	4	5	10	4
6. Längre fram skulle det inte spela dem någon roll vad de betalade.(80) (OJ1)	0	10	8	1	10	7	5	5	7	6	8	3
7. Längre fram skulle det vara detsamma vad de betalade (23) (OJ2)	4	12	2	5	11	2	4	8	5	5	8	4
8. Senare skulle de sluta bry sig om vad de betalade.(57) (CE)	0	8	9	2	8	7	1	7	9	2	8	7
9. De började komma i stämning inför festen(4) (OJ1, OJ2)	0	4	14	1	4	13	0	6	11	0	7	9
10. De värmde upp inför festen.(29) (CE)	0	4	14	0	6	12	0	3	14	0	6	11
11. Raketen förkunnade att festen hade börjat.(55) (OJ1)	5	10	3	7	9	2	8	7	2	10	6	1
12. Raketen tillkännagav att festen hade börjat.(22) (OJ2)	5	9	4	7	9	2	5	8	4	6	10	1

	Yngre: tillkomst			Yngre: handling			Äldre: tillkomst			Äldre: handling		
	1920- 1949	1950- 1979	1980- senare	1920- 1949	1950- 1979	1980- senare	1920- 1949	1950- 1979	1980- senare	1920- 1949	1950- 1979	1980- senare
(nr i parentes= nr i enkät)												
13. Raketen meddelade att festen hade börjat.(79) (CE)	2	7	9	3	9	6	4	8	5	5	9	3
14. Raketen gick i luften och det blev ett grått rökmoln högt över teatern.(36) (OJ1)	6	9	3	9	9	0	4	9	4	7	9	1
15. Raketen briserade och det blev ett grått rökmoln högt över teatern(7) (OJ2, CE)	5	9	4	9	9	0	3	13	0	7	9	0
16. Efter honom följde en skock ungar som ropade och skrek och drog honom i kläderna.(35) (OJ1, OJ2)	6	9	3	9	7	2	3	12	2	6	11	0
17. Ett gäng ungar följde efter honom och ropade och slet i hans kläder(6) (CE)	2	8	8	5	9	4	4	7	6	5	8	4
18. Alla männen var klädda i blå arbetsblusar och röda halsdukar(21) (OJ1, OJ2)	5	8	5	10	3	5	7	9	1	14	3	0
19. Alla männen var klädda i blåa rockar och röda halsdukar(54) (CE)	1	12	5	4	14	0	3	10	4	9	7	1
20. Vi stod vid disken med var sitt glas(27)	2	10	5	2	9	6	3	9	5	4	8	5
21. Vi stod i baren med var sitt glas (1)	0	3	14	0	5	12	0	1	16	0	4	13
22. Bra karl! (26) (OJ1, OJ2)	6	7	5	9	6	3	10	6	1	12	4	1
23. Bra kille! (58) (CE)	0	1	17	0	2	16	0	6	11	0	7	10
24. Flickan fyllde de båda vinsäckarna åt mig(53) (OJ1, OJ2)	6	9	3	11	6	1	4	9	4	6	9	2

	Yngre: tillkomst			Yngre: handling			Äldre: tillkomst			Äldre: handling		
	1920- 1949	1950- 1979	1980- senare	1920- 1949	1950- 1979	1980- senare	1920- 1949	1950- 1979	1980- senare	1920- 1949	1950- 1979	1980- senare
(nr i parentes= nr i enkät)												
25. Jag fick mina vinsäckar fyllda av tjejen som stod där (16) (CE)	5	7	3	9	8	1	2	7	8	5	8	4
26. Han ville inte låta mig bjuda på ett glas i gengäld. (59) (OJ1, OJ2)	4	8	6	3	11	4	3	9	5	4	8	5
27. Han lät mig inte bjuda tillbaka. (78) (CE)	0	3	15	0	8	10	1	6	10	2	7	8
28. Han har tuppat av , ropade Ann(34) (OJ1, OJ2)	3	8	7	3	11	4	0	14	3	0	17	0
29. Han har däckt , ropade Ann (8) (CE)	0	0	18	0	1	17	0	6	11	0	7	10
30. Det går ingen nöd på honom(38) (OJ1)	3	8	7	4	8	6	2	10	5	3	9	5
31. Det är ingen fara med honom.(67) (OJ2, CE)	2	5	11	2	4	12	2	8	7	2	9	6
32. Ska vi inte gå och försöka få oss nån kvällsmat? frågade Simon (19) (OJ1, OJ2)	1	8	9	2	8	8	1	10	6	4	9	4
33. Ska vi inte gå och äta middag? frågade Simon(52) (CE)	0	6	12	0	7	11	0	8	9	0	7	10
34. Vi sa adjö till en hel massa människor och gick ut (39) (OJ1, OJ2)	6	7	5	6	9	3	6	3	8	5	6	6
35. Vi sa hej då till en massa människor och gick ut(20) (CE)	0	3	15	0	2	16	0	11	6	2	10	5
36. Det gick så fort att man inte hann bli rädd (18) (OJ1)	1	6	11	2	7	9	2	6	9	1	7	8
37. Det gick så fort så man hann inte bli orolig(51) (OJ2)	1	2	15	1	3	14	1	5	11	1	7	9

	Yngre: tillkomst			Yngre: handling			Äldre: tillkomst			Äldre: handling		
	1920- 1949	1950- 1979	1980- senare	1920- 1949	1950- 1979	1980- senare	1920- 1949	1950- 1979	1980- senare	1920- 1949	1950- 1979	1980- senare
(nr i parentes= nr i enkät)												
38. Det gick så fort att ingen hann bry sig(77) (CE)	0	4	14	1	5	12	0	3	14	0	4	13
39. Ja, herregud! Nu är jag sömning, sa Carl (60) (OJ1, OJ2)	2	8	8	2	8	8	1	8	8	1	9	7
40. Gud så trött jag är nu! sa Carl (17) (CE)	0	12	6	0	14	4	3	6	8	4	6	7
41. Jag följer med dig, sa Patric(61) (OJ1, OJ2)	1	4	13	1	6	11	0	5	12	0	8	9
42. Jag hänger med, sa Patric (24) (CE)	0	5	13	0	6	12	0	5	12	0	6	11
43. Den där Carl går mig på nerverna , sa Richard(2) (OJ1)	0	9	9	2	7	9	1	10	6	2	9	6
44. Den där Carl tar ner mig , sa Richard(40) (OJ2)	1	11	6	1	13	4	2	5	10	3	6	8
45. Den där Carl retar mig(66) (CE)	2	9	7	3	9	6	2	3	12	2	7	8
46. Lampan brann i taket(25) (OJ1)	8	7	3	12	6	0	9	7	1	12	5	0
47. Lampan var tänd(50) (OJ2)	0	6	12	0	5	13	1	4	11	2	4	10
48. Den elektriska lampan var tänd (3) (CE)	11	6	1	14	4	0	13	4	0	17	0	0
49. Han ser mycket bra ut , sa jag(65) (OJ1)	0	6	12	1	7	10	1	9	7	1	11	5
50. Grabben ser ju snygg ut , sa jag (15) (OJ2)	2	7	9	2	8	8	1	10	6	1	11	5

	Yngre: tillkomst			Yngre: handling			Äldre: tillkomst			Äldre: handling		
	1920- 1949	1950- 1979	1980- senare	1920- 1949	1950- 1979	1980- senare	1920- 1949	1950- 1979	1980- senare	1920- 1949	1950- 1979	1980- senare
(nr i parentes= nr i enkät)												
51. Han är verkligen stilig , sa jag(41) (CE)	3	10	5	3	12	3	6	9	2	6	11	0
52. Patric och jag var båda mycket förtjusta i honom(72) (OJ1)	3	9	6	3	9	6	6	8	3	5	9	3
53. Patric och jag blev båda mycket upptända av honom (13) (OJ2)	1	5	9	0	8	7	1	8	8	2	8	7
54. Patric och jag var mycket entusiastiska över honom(42) (CE)	2	7	9	3	9	6	1	11	5	1	13	3
55. Vi kunde inte bana oss väg genom folkmassan (14) (OJ1)	4	9	5	1	11	6	7	7	3	8	7	2
56. Vi kunde inte ta oss fram igenom folkmassan(49) (OJ2)	0	6	12	1	7	10	0	9	7	4	5	7
57. Vi kunde inte ta oss igenom folkmassan(76) (CE)	1	5	12	4	3	11	4	7	6	6	5	6
58. Den där Robin vad han nu heter, det var verkligen en skarp sak . Eller va?(43) (OJ1)	3	7	8	4	8	6	3	8	6	3	9	5
59. Den där Robin vad han nu heter är inte vem som helst . Eller va?(73) (OJ2)	1	4	13	2	6	10	0	6	11	0	7	10
60. Den där Robin vad-han-nu-heter är verkligen något särskilt , tycker ni inte det? (9) (CE)	0	6	10	0	8	8	0	5	12	1	5	11
61. Det är en högst märklig kvinna (44) (OJ1)	1	13	4	1	15	2	4	9	4	8	6	3
62. Det är en högst märklig brud (75) (OJ2)	3	1	14	3	5	10	0	7	10	0	10	7

	Yngre: tillkomst			Yngre: handling			Äldre: tillkomst			Äldre: handling		
	1920- 1949	1950- 1979	1980- senare	1920- 1949	1950- 1979	1980- senare	1920- 1949	1950- 1979	1980- senare	1920- 1949	1950- 1979	1980- senare
(nr i parentes= nr i enkät)												
63. Hon är inte som andra brudar (10) (CE)	0	2	16	0	3	15	0	11	6	0	13	4
64. Ä, håll babblan nu, Michael(30) (OJ1)	2	11	5	2	15	1	1	11	5	1	11	5
65. Ä, håll klaffen nu, Michael(71) (OJ2)	4	5	9	3	7	8	0	11	6	1	11	5
66. Michael, släpp det där ämnet nu(62) (CE)	0	3	15	0	6	12	0	5	12	1	5	11
67. Lägg av Michael, sa Jenny(45) (CE)	0	3	15	0	3	15	1	4	12	1	6	10
68. Jag tyckte det var ruskigt ett tag just när tjuren satte fart mot hästen(46) (OJ1, OJ2)	4	10	4	4	12	2	2	13	2	4	12	1
69. Jag tyckte verkligen det var otäckt just när tjuren gav sig på hästen(70) (CE)	2	10	6	1	12	5	4	7	6	4	8	5
70. Det var Robert för hela slanten(31) (OJ1, OJ2)	3	8	7	3	8	7	1	12	4	1	14	2
71. Allt handlade om Robert(64) (CE)	0	5	13	0	6	12	0	5	12	0	9	8
72. Han har fått allt till skänks(63) (OJ1)	6	9	3	8	8	2	2	13	2	4	12	1
73. Han har kunnat allt från början(81) (OJ2)	2	5	11	2	7	9	1	8	8	1	9	7
74. Han kunde allt redan när han började(32) (CE)	2	9	7	3	8	7	1	5	11	1	7	9

(nr i parentes= nr i enkät)	Yngre: tillkomst	Äldre: tillkomst	Total: tillkomst	Yngre: handling	Äldre: handling	Total: handling
1. Folket från landsbygden hade smultit in i stan och man la inte märke till dem.(37) (OJ1, OJ2)	1,61	1,82	1,71	1,33	1,41	1,37
2. Folket från landsbygden smälte in i stan och man la inte märke till dem.(68) (CE)	2,44	2,35	2,40	1,66	1,7	1,68
3. Det var stilla på torget där det låg i solgasset (5) (OJ1)	2,11	2,05	2,08	2,05	1,94	2,00
4. Det var stilla på torget i solgasset (56) (OJ2)	2	2,11	2,05	1,77	2	1,88
5. Det var stilla på torget i den heta solen (28) (CE)	2,16	2,05	2,11	2,11	1,82	1,97
6. Längre fram skulle det inte spela dem någon roll vad de betalade.(80) (OJ1)	2,44	2,11	2,28	2,33	1,82	2,08
7. Längre fram skulle det vara detsamma vad de betalade (23) (OJ2)	1,88	2,05	1,96	1,83	1,94	1,88
8. Senare skulle de sluta bry sig om vad de betalade.(57) (CE)	2,52	2,47	2,50	2,29	2,29	2,29
9. De började komma i stämning inför festen(4) (OJ1, OJ2)	2,77	2,64	2,71	2,66	2,56	2,61
10. De värmdes upp inför festen.(29) (CE)	2,77	2,82	2,79	2,66	2,64	2,65
11. Raketen förkunnade att festen hade börjat.(55) (OJ1)	1,88	1,64	1,76	1,72	1,47	1,60
12. Raketen tillkännagav att festen hade börjat.(22) (OJ2)	1,94	1,94	1,94	1,72	1,7	1,71
13. Raketen meddelade att festen hade börjat.(79) (CE)	2,38	2,05	2,22	2,16	1,88	2,02
14. Raketen gick i luften och det blev ett grått rökmoln högt över teatern.(36) (OJ1)	1,83	2	1,91	1,5	1,64	1,57
15. Raketen briserade och det blev ett grått rökmoln högt över teatern(7) (OJ2, CE)	1,94	1,81	1,88	1,5	1,56	1,53
16. Efter honom följde en skock ungar som ropade och skrek och drog honom i kläderna.(35) (OJ1, OJ2)	1,83	1,94	1,88	1,61	1,64	1,62
17. Ett gäng ungar följde efter honom och ropade och slet i hans kläder(6) (CE)	2,33	2,11	2,22	1,94	1,94	1,94
18. Alla männen var klädda i blå arbetsblusar och röda halsdukar(21) (OJ1, OJ2)	2	1,64	1,83	1,72	1,17	1,45
19. Alla männen var klädda i blåa rockar och röda halsdukar(54) (CE)	2,22	2,05	2,14	1,77	1,52	1,65
20. Vi stod vid disken med var sitt glas(27) (OJ1, OJ2)	2,17	2,11	2,14	2,23	2,05	2,14
21. Vi stod i baren med var sitt glas (1) (CE)	2,82	2,94	2,88	2,7	2,76	2,73
22. Bra karl!(26) (OJ1, OJ2)	1,94	1,47	1,71	1,66	1,35	1,51
23. Bra kille!(58) (CE)	2,94	2,64	2,79	2,77	2,58	2,68
24. Flickan fyllde de båda vinsäckarna åt mig(53) (OJ1, OJ2)	1,88	2	1,94	1,44	1,76	1,60
25. Jag fick mina vinsäckar fyllda av tjejen som stod där (16) (CE)	1,86	2,29	2,09	1,55	1,94	1,74
26. Han ville inte låta mig bjuda på ett glas i gengäld. (59) (OJ1, OJ2)	2,11	2,11	2,11	2,05	2,18	2,11

(nr i parentes= nr i enkät)	Yngre: tillkomst	Äldre: tillkomst	Total: tillkomst	Yngre: handling	Äldre: handling	Total: handling
27. Han lät mig inte bjuda tillbaka .(78) (CE)	2,83	2,52	2,68	2,55	2,35	2,45
28. Han har tuppat av , ropade Ann(34) (OJ1, OJ2)	2,22	2,17	2,20	2,05	2	2,03
29. Han har däckt , ropade Ann (8) (CE)	3	2,64	2,83	2,94	2,58	2,77
30. Det går ingen nöd på honom(38) (OJ1)	2,22	2,17	2,20	2,11	2,11	2,11
31. Det är ingen fara med honom.(67) (OJ2, CE)	2,5	2,29	2,40	2,55	2,23	2,39
32. Ska vi inte gå och försöka få oss nån kvällsmat? frågade Simon (19) (OJ1, OJ2)	2,44	2,29	2,37	2,33	2	2,17
33. Ska vi inte gå och äta middag? frågade Simon(52) (CE)	2,66	2,52	2,59	2,61	2	2,31
34. Vi sa adjö till en hel massa människor och gick ut (39) (OJ1, OJ2)	1,94	2,11	2,02	1,83	2,05	1,94
35. Vi sa hej då till en massa människor och gick ut(20) (CE)	2,83	2,35	2,60	2,88	2,17	2,54
36. Det gick så fort att man inte hann bli rädd (18) (OJ1)	2,61	2,41	2,51	2,33	2,43	2,38
37. Det gick så fort så man hann inte bli orolig(51) (OJ2)	2,77	2,58	2,68	2,72	2,47	2,60
38. Det gick så fort att ingen hann bry sig(77) (CE)	2,77	2,82	2,79	2,61	2,76	2,68
39. Ja, herregud! Nu är jag sömnig, sa Carl (60) (OJ1, OJ2)	2,33	2,41	2,37	2,33	2,35	2,34
40. Gud så trött jag är nu! sa Carl (17) (CE)	2,33	2,29	2,31	2,22	2,17	2,20
41. Jag följer med dig, sa Patric(61) (OJ1, OJ2)	2,66	2,7	2,68	2,55	2,52	2,54
42. Jag hänger med , sa Patric (24) (CE)	2,72	2,7	2,71	2,66	2,64	2,65
43. Den där Carl går mig på nerverna , sa Richard(2) (OJ1)	2,5	2,29	2,40	2,38	2,23	2,31
44. Den där Carl tar ner mig , sa Richard(40) (OJ2)	2,27	2,47	2,37	2,16	2,29	2,22
45. Den där Carl retar mig(66) (CE)	2,27	2,58	2,42	2,16	2,35	2,25
46. Lampan brann i taket(25) (OJ1)	1,72	1,52	1,62	1,33	1,29	1,31
47. Lampan var tänd(50) (OJ2)	2,66	2,62	2,64	2,72	2,5	2,62
48. Den elektriska lampan var tänd (3) (CE)	1,44	1,23	1,34	1,22	1	1,11
49. Han ser mycket bra ut , sa jag(65) (OJ1)	2,66	2,35	2,51	2,5	2,23	2,37
50. Grabben ser ju snygg ut , sa jag (15) (OJ2)	2,38	2,29	2,34	2,33	2,23	2,28
51. Han är verkligen stilig , sa jag(41) (CE)	2,11	1,76	1,94	2	1,64	1,83
52. Patric och jag var båda mycket förtjusta i honom(72) (OJ1)	2,16	1,82	1,99	2,16	1,88	2,02
53. Patric och jag blev båda mycket upptända av honom (13) (OJ2)	2,37	2,56	2,47	2,46	2,29	2,37
54. Patric och jag var mycket entusiastiska över honom(42) (CE)	2,38	2,23	2,31	2,16	2,11	2,14

(nr i parentes= nr i enkät)	Yngre: tillkomst	Äldre: tillkomst	Total: tillkomst	Yngre: handling	Äldre: handling	Total: handling
55. Vi kunde inte bana oss väg genom folkmassan (14) (OJ1)	2,05	1,76	1,91	2,27	1,64	1,96
56. Vi kunde inte ta oss fram igenom folkmassan(49) (OJ2)	2,66	2,43	2,55	2,5	2,18	2,35
57. Vi kunde inte ta oss igenom folkmassan(76) (CE)	2,61	2,11	2,37	2,38	2	2,20
58. Den där Robin vad han nu heter, det var verkligen en skarp sak . Eller va?(43) (OJ1)	2,27	2,17	2,22	2,11	2,11	2,11
59. Den där Robin vad han nu heter är inte vem som helst . Eller va?(73) (OJ2)	2,66	2,64	2,65	2,44	2,58	2,51
60. Den där Robin vad-han-nu-heter är verkligen något särskilt , tycker ni inte det? (9) (CE)	2,62	2,5	2,56	2,64	2,58	2,61
61. Det är en högst märklig kvinna(44) (OJ1)	2,16	2	2,08	2	1,7	1,85
62. Det är en högst märklig brud(75) (OJ2)	2,61	2,58	2,60	2,38	2,41	2,39
63. Hon är inte som andra brudar (10) (CE)	2,88	2,35	2,62	2,83	2,23	2,54
64. Ä, håll babblan nu, Michael(30) (OJ1)	2,16	2,23	2,19	1,94	2,23	2,08
65. Ä, håll klaffen nu, Michael(71) (OJ2)	2,27	2,35	2,31	2,27	2,23	2,25
66. Michael, släpp det där ämnet nu(62) (CE)	2,83	2,7	2,77	2,66	2,58	2,62
67. Lägg av Michael, sa Jenny(45) (CE)	2,83	2,64	2,74	2,83	2,52	2,68
68. Jag tyckte det var ruskigt ett tag just när tjuren satte fart mot hästen(46) (OJ1, OJ2)	2	2	2,00	1,88	1,82	1,85
69. Jag tyckte verkligen det var otäckt just när tjuren gav sig på hästen(70) (CE)	2,22	2,11	2,17	2,22	2,05	2,14
70. Det var Robert för hela slanten(31) (OJ1, OJ2)	2,22	2,17	2,20	2,22	2,05	2,14
71. Allt handlade om Robert(64) (CE)	2,72	2,7	2,71	2,66	2,47	2,57
72. Han har fått allt till skänks(63) (OJ1)	1,83	2	1,91	1,66	1,82	1,74
73. Han har kunnat allt från början(81) (OJ2)	2,5	2,41	2,46	2,38	2,35	2,37
74. Han kunde allt redan när han började(32) (CE)	2,27	2,58	2,42	2,22	2,47	2,34
75. Men visa dig som en vän nu, Jakob. Berätta lite mer om honom(74) (OJ1)	2,27	2,05	2,16	2,11	2	2,06
76. Men var kamrat nu, Jakob. Berätta inte mer för henne om honom (11) (OJ2)	1,88	1,7	1,79	1,83	1,58	1,71
77. Jakob, gör mig en tjänst . Berätta inget mer för henne om honom.(47) (CE)	2,77	2,31	2,55	2,33	2,29	2,31
78. Tala om för mig vilka suputer de är(33) (OJ1, OJ2)	1,44	1,52	1,48	1,38	1,29	1,34
79. Berätta för mig vilka fyllon de är(69) (CE)	2,61	2,58	2,60	2,38	2,47	2,42
80. De här tjurfäktningarna är rena helsiket , sa Sara(48) (OJ2)	2,16	2,5	2,32	2	2,37	2,17
81. De här tjurfäktningarna är ett helvete , sa Sara (12) (CE)	2,41	2,58	2,50	2,33	2,47	2,40

